

AND DEVELOPMENT OF THE TRADITIONAL SYSTEM OF REGULATION OF THE INSTITUTION OF PROPERTY IN MODERN SOCIETY BY THE EXAMPLE OF THE CIVIL RIGHTS OF EGYPT

The article highlights the development of property rights in Islamic law as an example of legislation in Egypt. Were analyzed normative legal acts regulating ownership: Sharia law and certain other laws of Egypt. Exposed not traditional approach to the regulation of property rights, especially in relation to land.

Egypt's civil law is quite complicated and at the same time very interesting to study because it combines with seemingly incompatible things that are not clear to the western doctrine at all, or not regulated similar way to the Western civil law. The main feature of Egyptian law can be called exactly harmonize with the rules of traditional norms borrowed from Western legal systems and methods of their relationship.

Keywords: *property rights, sharia law, Islamic law, the acquisition of ownership*

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

УДК 340.5

Є. О. Львова

ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА ДЕРЖАВ- ЧЛЕНІВ МІЖНАРОДНОГО СПІВТОВАРИСТВА: ДО ПИТАННЯ ПРО СУТНІСТЬ ТА ВИЗНАЧЕННЯ

В статті розглянуто питання інтернаціоналізації конституційного права держав-членів міжнародного співтовариства. Досліджено феномен становлення міжнародного конституційного права як результат впровадження конституційних положень у науку міжнародного права. Також здійснено аналіз сучасних підходів до визначення глобального конституціоналізму з метою розуміння новітнього конституційного права в умовах глобалізації.

Ключові слова: *глобалізація, глобальний конституціоналізм, глобальне право, права людини, конституція, міжнародне право.*

Постановка проблеми. Розвиток демократії, інформаційне суспільство, що формується, зростаючі потреби та вимоги громадян по всьому світу, міжнаціональні конфлікти та інші екстраординарні події, об'єктивно обумовили необхідність подолання агресивності і ворожнечі у світі на новому рівні. Крім того, саме природні катаклізми, загроза екологічної катастрофи, революції, війни та терористичні атаки, негативні наслідки світової фінансово-економічної кризи на початку ХХІ ст. висвітлили взаємозалежність та взаємозв'язок між державами та тенденцію до формування нової моделі політичного співробітництва між ними. Крім того, процеси глобалізації та інтеграції, що супроводжуються процесами інтернаціоналізації капіталу, виробництва, управління, культури, моди тощо – розширили горизонти міжнародних відносин і стали основою для формування глобальної суспільної єдності. Проте, в сучасних трансформаційних міжнародних відносинах, де держави повинні довести свою

значущість у порівнянні із іншими новими суб'єктами міжнародних відносин (громадськими об'єднаннями, неурядовими організаціями та ін.), залишаються та актуалізуються питання релігійного розмежування та реалізації національного суверенітету.

Таким чином, перед міжнародним співтовариством держав постало питання як здійснити контроль, оцінку, спостереження та керування процесами створення та будівництва нових форм міжнародної співпраці. Якщо люди навчилися управляти водними потоками, тоді чому вони не зможуть здолати глобальні виклики та навчитись ефективно керувати інтеграційними процесами?

Зазначені питання сприяли еволюції міжнародної правотворчості та значно актуалізували питання створення нових конституційно-правових засобів управління міжнародними відносинами. Недивно, що правова наука останнім часом також зазнала значної модернізації та відзначається процесами інтернаціоналізації не тільки окремих правових систем, а й окремих галузей права (екологічного, гуманітарного, адміністративного, економічного, конституційного тощо). Перенесення конституційних положень у науку міжнародного права стало поштовхом для переходу міжнародної правової системи на якісно новий (глобальний) рівень та етап свого становлення та розвитку.

Ступінь наукової розробки теми. Останнім часом предметом наукового дослідження вітчизняних вчених-конституціоналістів були питання конституційно-правового забезпечення участі України в інтеграційних процесах. Зокрема, питання трансформації конституційного права України з метою зближення із правом Європейського Союзу (далі: ЄС) досліджувались у фундаментальних працях таких науковців, як В. Д. Бабкін, М. О. Баймуратов, М. В. Буроменський, В. Н. Денисов, О. Л. Копиленко, Н. Р. Нижник, М. П. Орзіх, В. Ф. Погорілко, І. Д. Сліденко, В. Я. Тацій, Ю. М. Тодика, О. Ф. Фрицький, Ю. С. Шемшученко та ін. Безпосередньо питанню інтернаціоналізації конституційного права були присвячені праці вітчизняних науковців М. О. Баймуратова, Ю. О. Волошина, А. Р. Крусян, В. Л. Федоренка, В. М. Шаповала, С. В. Шевчука та ін. Значний вплив на формування концептуальних засад конституційно-правового регулювання в умовах інтернаціоналізації здійснили праці таких закордонних вчених, як Н. О. Богданова, Е. де Вет, Б. С. Ебзєєв, В. Д. Зорькін, Я. Клабберс, Є. Танчев, К. Томушат, В. Є. Чиркін, С. Флогаїтіс, М. Луглін, М. Мадуро, А. Петерс, М. Шеїнін та ін.

Метою даної статті є дослідження змін сучасної конституційно-правової доктрини під впливом процесів глобалізації та міждержавної інтеграції, та визначення категоріально-понятійного апарату забезпечення феномену інтернаціоналізації конституційного права держав-членів міжнародного співтовариства.

Виклад основного матеріалу. Істотним елементом сучасного конституціоналізму в умовах глобалізації виступає наявність особливих процесуальних та інституціональних механізмів захисту конституції, її верховенства над іншими нормативними актами та забезпечення реалізації демократичних принципів. Проте, стурбовані викликами та загрозами глобалізації на початку ХХІ ст., політологи, соціологи, філософи і, безпосередньо, правознавці по всьому світу почали дослідження трансформації конституціоналізму в зазначених нестабільних умовах розвитку.

Як зазначає російський дослідник В. І. Крусс, при першому наближенні конституціоналізм може розглядатись у якості напрямку політико-правового бачення соціального належного, що має більш чіткі у порівнянні із філософією права «прикордонні орієнтири» [1].

Вітчизняний дослідник, суддя Європейського суду з прав людини ad hoc С. В. Шевчук, розглядає конституціоналізм як «режим функціонування державної

влади відповідно до конституції, причому термін «конституціоналізм» у суспільстві, в якому існує конституційна держава (діяльність держави спрямована тільки на забезпечення конкретних, нормативно-визначених суспільних цілей згідно із загально визначеними правовими принципами і нормами), розуміється в широкому значенні як Конституція, що заснована на ідеології конституціоналізму [2].

Таким чином, визначну роль у формуванні сучасного конституціоналізму та становленні галузі конституційного права відіграв феномен Конституції як Основного Закону Держави. За часів феодалізму вирішального значення набули різного роду договірні форми правового регулювання відносин державного владарювання, хоча нерідко таке регулювання здійснювалось на основі звичаїв. Європейській історії XI-XIV ст. відомо багато договорів (хартій) між різними верствами населення і групами феодалів, які фактично підсумували наслідки політичної боротьби і коригували державний лад. Найбільш відомими з них є Велика Хартія вольностей 1215 року (Англія) і Золота булла 1222 року (Угорщина). З часом регулювання державно-політичних відносин владарювання почали визначати як державно-правове і воно поступово набуло сучасних форм [3, с. 79].

Новітній конституціоналізм сьогодні зазнає значного впливу процесів глобалізації та інтернаціоналізації і має адаптуватись до еволюції середовища (розвиток інформаційних та телекомунікаційних технологій, сталий розвиток, якість життя, місцева демократія тощо).

Як зазначає російський конституціоналіст В. Д. Зорькін, конституціоналізація (піднесення значення правової норми до конституційного положення – Авт.) та інтернаціоналізація (стремління надання явищу міжнародного характеру – Авт.) основних прав і свобод поряд з їх соціалізацією виступають типовими проявами сучасного конституціоналізму [4].

Недивно, що предметом дослідження, що проводиться, став феномен інтернаціоналізації конституційного права, який все більше відіграє велику роль в модернізації та спрямуванні еволюції конституційно-правової та міжнародно-правової науки.

З позицій методологічного наповнення та значущості, вірною вбачається думка вітчизняного дослідника Ю. О. Волошина про те, що інтернаціоналізація конституційного права залежить від рівня суспільних відносин в тій чи іншій сфері в певній країні та рівня інтеграції держави в міжнародне та європейське співтовариство. Як приклад, Ю. О. Волошин відзначає два основних джерела розвитку інтернаціоналізації конституційного права держав Європи: 1) економіку, що втілюється в розвитку спільного ринку, та дедалі більшому проникненні в національні економіки; 2) політичну або конституційну інтернаціоналізацію, ядром якої стали захист прав і свобод людини і громадянина, розвиток місцевого самоврядування та інститутів демократії [5, с. 263].

Вплив процесу інтернаціоналізації на конституційне право, що здійснюється саме завдяки міжнародній співпраці держав, обміну досвідом та делегуванню повноважень міжнародним організаціям, обумовив формування та розвиток якісно нової галузі міжнародного публічного права – міжнародного конституційного права (International Constitutional Law) на початку XXI ст. Міжнародне конституційне право дуже стрімко розвивається на Заході та викладається як учбова дисципліна у визначних університетах США та Центральної Європи. Серед дослідників міжнародного конституційного права варто назвати провідних юристів світу – Ю. Арато, Б. Аккерман, Ж. Берман та Ж. Бурка, Т. Коттіє, Р. Хоуз (США), Е. де Вет, С. Гардбаум (Німеччина), П. Дюпюї (Франція), Г. Еберхард, Т. Кляйнлен, А. Петерс, І. Пернісе, Е. Петерсман (Німеччина), Дж. Кроуфорд, М. Луглін (Велика Британія), Я. Клабберс (Швейцарія),

М. Мадуро (Італія), Р. Макдональд (Австралія), Ф. Пиовесан (Бразилія), О. Пферсман (Франція), М. Холубек (Австрія), М. Шеїнін (Фінляндія) та ін.

У свою чергу, новітнє міжнародне конституційне право як окрема галузь права стосується норм міжнародного публічного права, що мають конституційні особливості та функції. Таким чином, міжнародне конституційне право вміщує елементи системи національного конституційного права, міжнародного публічного права та загальну теорію держави і права.

Досліджуючи феномен сучасного конституціоналізму, вітчизняний дослідник В. М. Шаповал зазначає, що первинно термін «конституційне право», по-перше, визнається як галузь права, фрагмент конкретної системи національного (внутрішньодержавного) права. Наприклад, у різних країнах прийнято різні назви галузі – конституційне або державне право. Історично відмінності між цими назвами зумовлено різними підходами у політико-правовій теорії, сформульованими у XVII–XIX ст. Такі підходи відображали, зокрема, стан конкретних соціумів, ступінь їх поступу за нових історичних часів. В одних випадках набули широко визнання ідеї конституціоналізму як відповідного обмеженого державного правління (Велика Британія), народного суверенітету і установчої влади (США, Франція), в інших – абсолютизувалися певні риси держави, успадковані від феодальної формації (Німеччина). А по-друге, на думку В. М. Шаповала, названий термін позначає галузеву юридичну науку, котра має як, національний, так і світовий вимір [3, с. 78].

Сучасні німецькі дослідники А. Петерс та Т. Кляйнлен вважають, що міжнародне конституційне право складається з трьох компонентів (блоків):

1) фундаментальні норми, що виконують конституційну функцію для всієї конституційної спільноти в цілому – тобто норми, що вже сформувались за часів Вестфальської системи;

2) норми, що виступають у якості конституцій міжнародних організацій (статутів – Авт.) – ці установчі норми визначають цілі, повноваження, порядок членства, структуру міжнародних організацій;

3) норми, що передають або підсилюють конституційні функції національного права – деякі норми міжнародного права носять конституційний характер, оскільки вони виконують функцію вищого конституційного права на національному рівні (наприклад, центральне місце займають принципи захисту прав людини і громадянина та демократії, що регламентують державне управління в широких масштабах) [6, с. 23].

Оскільки міжнародне конституційне право належить до публічних галузей права, то йому властиві імперативний, категоричний метод правового регулювання, представлений установчим, регулятивним, і рідше забороняючим методами. У цілому ж метод міжнародного конституційного права наближений до методу національного конституційного права [7, с. 13-15].

Український вчений В. Л. Федоренко підтверджує факт становлення міжнародного конституційного права, оскільки сьогодні вже сформовано предмет, метод правового регулювання та правовий режим цієї галузі права, і головне – кодифіковані джерела, в яких об'єктивується ця галузь права. Так, В. Л. Федоренко надає наступне визначення предмету міжнародного конституційного права: найважливіші міждержавні суспільні відносини у зовнішньополітичній, зовнішньоекономічній, гуманітарній та інших сферах міжнародного життя, що пов'язані із здійсненням влади державами, націями та іншими суб'єктами міжнародного права.

До речі, на думку В. Л. Федоренка, правовий режим міжнародного конституційного права зумовлено особливостями міжнародної правової системи, а саме специфікою суб'єктів та об'єктів міжнародного права, а також особливістю процесів

міжнародної правотворчої та правозастосовної діяльності тощо [8, с. 80].

Міжнародне конституційне право має власну галузеву систему, що складається з загальних принципів, норм та інститутів міжнародного (європейського) конституційного права. Зокрема, передбачуваними, а подекуди, й вже існуючими інститутами європейського конституційного права визнаються інститут конституційно-правового статусу людини і громадянина в ЄС, інститут безпосередньої демократії в ЄС, інститут засад організації та діяльності органів ЄС, інститут правового захисту Конституції ЄС тощо.

Вочевидь, що в процесі інтернаціоналізації конституційного права держав світу значну роль зіграла еволюція Європейських Спільнот із відповідним конституційно-правовим супроводом.

Як слушно зазначив російський конституціоналіст Б. С. Ебзєєв, ми не можемо не враховувати характерну для сьогоденної Європи тенденцію, що виражається у конституціоналізації міжнародних відносин і «інтернаціоналізації» внутрішньодержавного правопорядку [9].

До того ж, на думку українського вченого В. Л. Федоренка, європейське конституційне право виступає важливим зрізом сучасного конституційного права, оскільки також містить поряд з інститутами ЄС і норми загальної теорії національного конституційного права. До того ж, феномен розвитку наднаціонального конституційного права ЄС пояснюється процесами глобалізації та універсалізації міждержавних відносин [10].

Конституційний досвід держав-учасниць ЄС свідчить, що національне конституційне право є відкритою системою, яка розвивається і взаємодіє з міжнародною правовою системою. Це сприяє скороченню відставання ряду національних правових систем від сучасних надбань і вимог правового розвитку людської цивілізації [11]. Особливого сенсу це набуває для України, оскільки євроінтеграційний вибір нашої держави зумовив процес якісного оновлення (реформування) конституційного права, в якому норми міжнародного права займають важливе місце і набувають статусу «конституційності».

Для кращого розуміння процесів інтернаціоналізації конституційного права варто зробити екскурс в історію та згадати процес прийняття Конституції для Європи (2001 - 2009). Робота над проектом Договору про запровадження Конституції для Європи почалась в лютому 2001 року. У грудні того ж року в м. Лаакені (Бельгія) Європейська Рада прийняла ініційоване Європейським Парламентом рішення про скликання робочої групи (Конвенту) для розробки нового акту конституційного характеру, текст якого впорядкував би положення засновницьких договорів і став би основою радикальних реформ у зв'язку із розширенням Європейського Союзу [12, с. 538].

У випадку набрання чинності Конституцією Європейського Союзу, мав відбутися процес універсалізації європейського конституційного права, що мав позначитись на уніфікації конституційного законодавства ЄС. Так, згідно зі ст. 32 «Правові акти Союзу» проекту Конституції ЄС передбачалось, що Союз, керуючись конституцією ЄС, видаватиме європейські закони, європейські рішення, рекомендації та висновки [13].

Треба погодимось із українським фахівцем О. В. Кресіним в тому, що саме формування міжнародного конституційного права як самостійної галузі права і свідчить про формування системи міжнародних, у першу чергу європейських, конституційних актів, чільне місце серед яких мало належати Конституції ЄС від 12 січня 2006 року, що мала набрати чинності з 1 листопада 2006 року після її ратифікації шляхом референдуму чи парламентської процедури в усіх державах ЄС [14].

Основною телеологічною домінантою в цьому процесі було те, що Європейська Конституція мала за мету не заміну національних конституцій держав-членів, а

гармонійне співжиття з ними.

На початку 2006 року Конституція Європейського Союзу була ратифікована у 12 державах-членах ЄС, тоді як для розгляду її тексту Європейською Радою необхідно було, щоб текст Євроконституції було ратифіковано не менш як чотирма п'ятими із 25 держав-учасниць ЄС [8, с. 81]. Слід наголосити, що процес ратифікації Європейської конституції був призупинений у зв'язку із провальними референдумами у травні 2005 року у Франції та в червні 2005 року у Нідерландах. За таких умов Європейська Рада прийняла рішення про так званий «період роздумів», у процесі якого мала бути здійснена переоцінка проекту конституційного договору та проведені публічні консультації для врахування думки громадян ЄС [12, с. 541].

Вітчизняний дослідник О. Сушко стверджує, що європейський конституційний процес 2003-2005 років виявився провальним й змусив керівництво ЄС переглянути «абсорбційну спроможність (absorption capacity)» Євросоюзу щодо його розширення [15].

Так, Т. К. Хартли зазначає, що в основу правозастосовної практики ЄС покладено концепцію прямої дії, хоча вона й досі не отримала своє нормативне закріплення в конкретних конституційних актах ЄС [16].

18-19 жовтня 2007 року в м. Лісабоні (Португалія) відбулось неформальне засідання Європейської Ради, на якому було підписано текст Договору про реформування ЄС (Лісабонський договір). Цей новий документ вніс зміни у Договір про ЄС та в Договір про заснування Європейської Спільноти і став заміною Договору про запровадження Конституції для Європи. Компромісні зміни, внесені до тексту проекту Європейської Конституції (відсутність таких атрибутів конституційності, як офіційна символіка, опис основних прав та свобод людини тощо) забезпечили його ратифікацію всіма державами-членами ЄС у 2009 року.

Як підкреслюють вітчизняні дослідники І. Грицяк, В. Говоруха та В. Стрельцов, Лісабонський договір став першим юридичним документом такої ваги в ЄС, спільно узгодженим та підписаним «старими» і «новими» країнами Союзу, оскільки його вперше разом підписали країни, які раніше були відокремлені «залізною завісою». Завдяки Лісабонській угоді була подолана конституційна криза в ЄС та створена інституційна спроможність для ефективного функціонування ЄС [12, с. 542].

Вочевидь, що міжнародне конституційне право як нова галузь права викликає дебати серед науковців. Так, англійські вчені П. Добнер і М. Луглін значно стурбовані долею конституціоналістської ідеї в світлі припущення щодо послаблення ролі національної держави. Вони зазначають, що глобалізація викликає «ерозію державності», яка серйозно оспорує встановлені процеси внутрішньої демократичної конституційної системи правління. В основі дебатів лежить питання щодо інтерпретації та застосування різних елементів та вимірів конституціоналістського підходу до міжнародної правотворчості [17].

Взагалі вчені пов'язують формування галузі міжнародного конституційного права з легітимізацією єдиного кодифікованого акту – конституції, яка б нормативно об'єктивізувала галузь міжнародного конституційного права та визначила її роль та місце у системі як міжнародного, так і внутрішньодержавного (національного права) [10, с. 79].

На особливу увагу в такому контексті заслуговує питання саме конституційних характеристик Статуту ООН. По-перше, Статут ООН виступає у якості конституційного інструменту для ООН як для міжнародної організації, а по-друге, Статут ООН слугує в якості міжнародної конституції для всієї спільноти держав в цілому.

Стаття 103 Статуту ООН закріплює його вищу юридичну силу. Зокрема, в Статуті

закріплено, що «у тому випадку, коли зобов'язання Членів Організації за справжнім Статутом опиняться в протиріччі з їх зобов'язаннями за якою-небудь іншою міжнародною угодою, переважну силу мають зобов'язання за справжнім Статутом». За таких умов всі члени ООН повинні реєструвати в Секретаріаті усі свої міжнародні угоди, підписані після вступу в ООН [18].

Американський дослідник Ю. Арато визнає Статут ООН в якості конституції ООН при дослідженні конституційної відповідності глобальної законотворчості Ради Безпеки [19]. Англійський фахівець Д. Кроуфорд та інші підкреслюють, що Статут ООН не передбачає каталогу прав людини, що застосовується безпосередньо в ООН [20].

До речі, наприкінці 90-х років ХХ ст. німецький дослідник К. Тамушат визначив новий підхід до розуміння міжнародного права, окреслив думку про аналогію Статуту ООН із Конституцією світового співтовариства і став провісником появи міжнародного конституціоналізму [21]. Зокрема німецький вчений Т. Кляйнлен визнає Г. Кельзена, Х. Лаутерпахта і А. Фердросса, провідцями сьогоdnішнього міжнародного конституціоналізму [22].

У свою чергу передвісником появи науки міжнародного конституційного права можна вважати англійського дослідника В. Фрідмана, який у 1964 році визнав міжнародне конституційне право підгалуззю міжнародного публічного права і підтвердив значні трансформації міжнародного права на шляху від співіснування до співробітництва держав [23].

Як слушно зауважив сучасний грецький правознавець Є. Вензілос, сучасна участь держав в інтеграційних процесах на міжнародному рівні і поступова «інтернаціоналізація» конституцій утворюють нову конституційну теорію й ідеологію, яка в більшості випадків визначає значення, зміст і функціонування конституції на порозі ХХІ ст. [24].

Сучасні дослідники міжнародного права, взявши за основу ідеї В. Фрідмана, надали власну ідею конституціоналізації міжнародного права, яка знайшла в подальшому своє відображення в політико-правовій ідеології глобального конституціоналізму, що з'явилась наприкінці ХХ ст. Світова фінансова-економічна криза, глобальні загрози та виклики надали нового поштовху для розвитку ідеології глобального конституціоналізму, в результаті чого, глобальний конституціоналізм став предметом для обговорення на міжнародних наукових конференціях, симпозиумах та круглих столах.

Позиції західної наукової школи глобального конституціоналізму, зокрема, викладені у працях Е. де Вет, А. Вінер, П. Добнер, А. Петерс, А. фон Богданді, Дж. Дунофф, Ф. Еллот, Дж. Трахтман, С. Кассезе, М. Кумм, М. Коскенньемі, М. Луглін, М. Мадуро, А. Стоун Світ, Б. Фасбіндер, П. Клейнен, К. Швებель та ін. підтвердили продуктивність та особливу важливість такого доктринального підходу.

Таким чином, глобальний конституціоналізм фактично представляє собою доктрину, що тяжіє до застосовування конституційних принципів у міжнародно-правовій сфері і має на меті легалізацію правового регулювання глобального управління.

В своїх роботах представники західної доктрини глобального конституціоналізму Дж. Дунофф, Дж. Трахманн (США), Я. Клабберс, А. Петерс, Г. Ульфштейн (Німеччина) розвивають конституціоналістські перспективи різноманітних аспектів учасників та структур світового правопорядку. Вони представляють загальний напрямок: здається, що сучасні дебати з приводу глобального конституціоналізму менше присвячені питанню загальних цінностей та інтересів міжнародного співтовариства, а більше сфокусовані на акторах, структурах, конституціях наднаціональних інституцій та

виказують стурбованість щодо їх легітимності [25].

Глобальний конституціоналізм представ як новітня революційна ідея, що передбачає конституційно-правове регулювання, розширене до масштабів глобального порядку. Тут варто погодитись із Ю. О. Волошиним в тому, що появу глобального конституціоналізму можна визначити у якості нового системного феномену міжнародної та національної правових систем, який позитивно впливає як на розвиток національної держави, так і міжнародного співтовариства, детермінуючи позитивний розвиток всіх акторів національних та міжнародних систем [26]. При цьому в доктрині вже визнано, що система національного права на сучасному етапі зазнає впливу міжнародного публічного права і права міждержавних інтеграційних утворень [27].

Звісно, що між конституційними системами держав світу об'єктивно існують розходження, що обумовлені історичними, економічними, культурними та релігійними розбіжностями. Зазначене викликає дебати науковців з приводу реальності та можливості застосування конституційних положень в міжнародно-правовій сфері. Тим не менш, метою розробників глобального конституціоналізму є створення такого політико-правового середовища, в якому конституціоналісти зі всього світу зможуть зрозуміти існуючі системи світу, які розкриються та стануть прозорими для всіх, заради забезпечення світового правопорядку. Глобальні конституціоналісти своїми висловленнями надають людям надію на краще майбутнє, адже багато ідей і концепцій було спочатку сформульовано в теорії конституціоналізму і лише з часом реалізовано в міжнародній практиці.

На думку болгарського професора Є. Танчева, пріоритетність міжнародного права, підвищення ролі міжнародних організацій, таких як Світова організація торгівлі (далі: СОТ), розвиток юридичних інструментів захисту прав людини на наднаціональному рівні, розглядалися як матеріал, що формує глобальний конституціоналізм, та які обмежують свободу для суб'єктів глобального порядку, що формується [28]. Таким чином, засади міжнародного нормування шляхом використання конституційних принципів та норм, що містяться в конституційних правопорядках держав-членів міжнародної спільноти, вже закладено.

У вказаному контексті інтернаціоналізації конституційного права значну роль також зіграло і право СОТ. Саме воно захищає економічні права та свободи учасників міжнародних ринкових відносин. Розвиток таких галузей права, як міжнародне економічне право, міжнародне фінансове право, право СОТ – стало підставою для відокремлення нової галузі глобального конституційного права від міжнародного конституційного права з урахуванням участі приватних суб'єктів у міжнародній правотворчості (ТНК, НУО, групи інтересів тощо). Вважаємо, що конституційне право ЄС, право СОТ тривалий час існуватиме і взаємодіятиме з конституційним правом їх держав-членів, що позначиться на системі конституційного права країн світу і буде представлене національним і міжнародним конституційним правом.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Отже, проблематика реалізації ефективної глобальної політичної влади на демократичних засадах об'єктивно постала перспективним предметом для подальших наукових розвідок. Незважаючи на великі відмінності між правовими системами держав світу, сьогодні стало очевидним, що юристи та вчені-конституціоналісти держав-членів міжнародної спільноти держав мають та висувають схожі питання, проблеми та побоювання щодо розвитку конституційного права в XXI столітті.

Таким чином, результатом інтернаціоналізації конституційного права, а також процесів глобалізації та універсалізації права стала реструктуризації міжнародного публічного права, формування та відокремлення галузі міжнародного конституційного права одночасно із появою концепції глобального конституціоналізму. Актуальність

вирішення питань, пов'язаних із захистом прав та цінностей людини та громадянина, на глобальному та наднаціональному рівні окреслюють напрямок для розвитку національних правових систем в зазначеному напрямку.

На нашу думку, саме міжнародне конституційне право виступає конституційно-правовою основою сучасного міжнародного правопорядку, а конституційна доктрина в глобальних умовах породила становлення нових галузей міжнародного глобального конституційного та глобального адміністративного права.

Список використаної літератури

1. Крусс В. Конституціоналізм и философия права: к познанию проблемы / В. Крусс // *Право и жизнь*. – 1998. – № 15. – С. 13.
2. Шевчук С. Основи конституційної юриспруденції / С. Шевчук. – Харків: Консум, 2002 – С. 136 – 137.
3. Шаповал В. М. Сучасний конституціоналізм: моногр. / В. М. Шаповал. – К.: Салком; Юрінком Інтер, 2005 – 560 с.
4. Зорькин В. Д. Интеграция европейского конституционного пространства: ответы и вызовы / В. Д. Зорькин // *Единое правовое пространство Европы и практика конституционного правосудия : матер. междунар. конф., м. Москва, 26 нояб. 2006 г.* – М.: Норма, 2008 – С. 423-424.
5. Волошин Ю. О. Конституційно-правове забезпечення європейської міждержавної інтеграції: теоретико-методологічні аспекти: моногр. / Ю. О. Волошин, за ред. М. О. Баймуратова. – К.: Логос, 2010. – 426 с.
6. Kleinlein T. *International Constitutional Law* / T. Kleinlein, A. Peters. – Oxford Bibliographies, 2013 – 23 p.
7. Погорілко В. Ф. Конституційне право України: підруч. / В. Ф. Погорілко, В. Л. Федоренко. – К., 2006 – 256 с.
8. Федоренко В. Л. Система конституційного права України як складник класичного конституціоналізму / В. Л. Федоренко // *Конституція і конституціоналізм в Україні: вибіркові проблеми. зб. наук. праць / відпов. ред. П. Ф. Мартиненко, В. М. Кампо.* – К., СПД «О.О. Купріянова», 2007. – 320 с.
9. Эбзеев Б. С. «Интернационализация» законодательства как средство увеличить защиту достоинства личности / Б. С. Эбзеев // *Российская Федерация сегодня.* – 2006. – №21. – С.56.
10. Федоренко В. Л. Теоретико-методологічні проблеми системи сучасного конституційного права України / В. Л. Федоренко // *Право України.* – 2007 – № 2. – С.24.
11. Луць Л. А. Проблеми взаємодії національних та міждержавних правових систем / Л. А. Луць // *Правова держава.* — К., 2002. – Вип.13. - С. 400.
12. Грицяк І. А. Правова та інституційна основа Європейського Союзу: підруч. / І. А. Грицяк, В. В. Говоруха, В. Ю. Стрельцов – Х.: Магістр, 2009 – 620 с.
13. Конституційні акти Європейського Союзу / упоряд. Г. Друзенко, за заг. ред. Т. Качки. – К., 2005 – Ч.1. - С. 331.
14. Кресін О. В. Конституція об'єднаної Європи / О. В. Кресін. – К., 2005. – С. 3-15.
15. Сушко А. Европейская «абсорбация» и украинские перспективы / А. Сушко // *Зеркало недели.* – 2006. – № 24. – С. 6.
16. Хартли Т. К. Основы права Европейского сообщества: пер. с англ./ Т. К. Хартли. – М.: Закон и право, ЮНИТИ, 1998 – С. 201.
17. Dobner, Petra and Martin Loughlin, eds. *The Twilight of Constitutionalism?*/ P. Dobner, L. Martin. - Oxford: Oxford University Press, 2010 – p. 368.
18. Статут Організації Об'єднаних Націй [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.un.org/ru/documents/charter/chapter16.shtml>

19. Arato, Julian. Constitutionality and Constitutionalism Beyond the State: Two Perspectives on the Material Constitution of the United Nations / J. Arato // International Journal of Constitutional Law – 2012. – № 10. – p. 627–659.
20. Crawford, James. The Charter of the United Nations as Constitution. In The Changing Constitution of the United Nations / J. Crawford, edited by Hazel Fox and Georges Abi-Saab. - London: British Institute of International and Comparative Law, 1997. – p. 3–16.
21. Див.: Tomuschat Chr. International Law: Ensuring the Survival of Mankind on the Eve of a New Century, General Course on Public International Law / Chr. Tomuschat // Recueil des Cours. – 1999. – № 25. – P. 44.
22. Kleinlein T. Konstitutionalisierung im Völkerrecht: Konstruktion und Elemente einer idealistischen Völkerrechtslehre / T. Kleinlein. - Berlin: Springer, 2012.
23. Friedmann, W. G. The Changing Structure of International Law / W. G. Friedmann. - London: Stevens & Sons, 1964. – 410 p.
24. Вензілос Є. Стабільність конституційного феномену в пост новітній час / В. Вензілос // Порівняльно-правові дослідження. – 2005. – № 1. – С. 48.
25. Dunoff, J. L. Ruling the World? Constitutionalism, International Law, and Global Governance / J. L. Dunoff, J. P. Trachtman. - Cambridge: Cambridge University Press, 2009. – P. 414; Klabbers J. The Constitutionalization of International Law / J. Klabbers, A. Peters, G. Ulfstein. - Oxford: Oxford University Press, 2009. – 393 p.
26. Волошин Ю. О. Доктрина глобального конституціоналізму в механізмі забезпечення європейської міждержавної інтеграції: теоретико-методологічний аналіз / Ю. О. Волошин // Часопис Київського університету права – 2008. – №3. – С. 100.
27. Вишняков В. Г. Право и межгосударственные объединения / В. Г. Вишняков, В. Н. Елизаров, Ю. А. Королев и др.; под. общ. ред. В. Г. Вишнякова. – Спб.: Юрид. центр Пресс, 2003. – С. 17.
28. Танчев Е. Верховенство конституции в контексте конституционного плюрализма / Е. Танчев // Сравнительное конституционное право. – 2005. – №4. – С. 109.

Стаття надійшла до редакції 17.12.2013 р.

Y. O. Lvova

INTERNATIONALIZATION OF CONSTITUTIONAL LAW MEMBERS OF THE INTERNATIONAL COMMUNITY: ON THE NATURE AND DEFINITIONS

The article deals with the problem of internationalization of constitutional law of the states-members of the international society. The phenomenon of instituting of the international constitutional law is examined. Also the main modern approaches to defining of global constitutionalism are observed in order to understand modern constitutional law in conditions of globalization.

Specifies that the processes of globalization and integration processes involving the internationalization of capital, production, management, culture, fashion, etc. – have expanded the horizons of international relations and became the basis for the formation of global social cohesion. However, in the current transformation of international relations, where the state must prove its relevance in comparison with other new subjects of international relations (community associations, NGOs, etc.). Remain and are updated to religious distinction and implementation of national sovereignty.

Thus, the international community of states, the question arose as to control, evaluation, supervision and management of the design and construction of new forms of international cooperation. If people learned to manage water flows, why they are able to overcome global challenges and learn to effectively manage the integration process?

These issues have contributed to the evolution of international law-making and much actualized the creation of new constitutional and legal means of managing international relations. Not surprisingly, the legal science in recent years has undergone significant

modernization and internationalization celebrated not only separate legal systems, but also some areas of law (environmental, humanitarian, administrative, economic, constitutional, etc.). Transfer of constitutional provisions in international law doctrine was the impetus to move the international legal system to a new (global) level and stage of its formation and development.

We prove that the problems of implementing effective global political power in democratic principles objectively appeared promising subject for further scientific research. Despite the large differences between the legal systems of the world, has now become clear that lawyers and scholars constitutionalists of the international community and states have put forward similar issues, problems and concerns about the development of constitutional law in the twentieth century.

Thus, the result of the internationalization of constitutional law and the processes of globalization and universalization of rights was the restructuring of public international law, the formation and separation of the field of international constitutional law at the same time with the emergence of the concept of global constitutionalism. The urgency of addressing issues related to the protection of human rights and human values and citizens at the global and supranational level outline the direction for the development of national legal systems in the specified direction.

The author believes that the international constitutional law advocates constitutional and legal basis of modern international law, and constitutional doctrine in the global environment has spawned the emergence of new areas of international global constitutional and global administrative law.

Keywords: *globalization, global constitutionalism, global law, human rights, the constitution and international law.*

УДК 351.74

К. Н. Рудой

ОРГАНЫ ВНУТРЕННИХ ДЕЛ УКРАИНЫ В СИСТЕМЕ ОБЕСПЕЧЕНИЯ МЕЖДУНАРОДНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ: КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ АСПЕКТЫ

В статье рассмотрены концептуальные основы обеспечения международной безопасности органами внутренних дел. Исследуются направления деятельности органов внутренних дел Украины по противодействию угрозам международной безопасности. Основными международными принципами полицейской деятельности в сфере обеспечения международной безопасности являются защита прав и свобод человека, соблюдение законности и правопорядка. Предложены направления усовершенствования деятельности органов внутренних дел по обеспечению международной безопасности.

Ключевые слова: *органы внутренних дел, международная безопасность, правопорядок, защита прав и свобод человека, транснациональная преступность.*

Постановка проблемы. Для развития системы органов внутренних дел Украины на современном этапе важное значение приобретает ее соответствие международным стандартам правоохранительных органов и правопорядка в сфере защиты прав человека и гражданина на международном уровне. Основной целью международных актов, закрепляющих положения полицейской деятельности, является обеспечение правовой регламентации международной безопасности, консолидация и интеграция усилий правоохранительных органов большинства стран, особенно на Европейском